

TEZY NA EGZAMIN LICENCJACKI

Teologia historyczna

TEZY OGÓLNE

1. Zasady interpretacji Biblii i modele egzegezy biblijnej
2. Sprecyzowanie funkcji i roli patrystyki wśród innych nauk teologicznych oraz aktualność reguł Ojców Kościoła w prowadzeniu badań teologicznych
3. Historia Kościoła jako nauka teologiczna i humanistyczna – aspekty metodologiczne

Literatura:

- Papieska Komisja Biblijna, *Interpretacja Biblii w Kościele*. Dokument Papieskiej Komisji Biblijnej z komentarzami biblistów polskich, R. Rubinkiewicz (red.), Warszawa 1999.
- Jan Paweł II, List apostołski, *Patres ecclesiae*, AAS 72 (1980).
- Czerski J., *Metody interpretacji Nowego Testamentu*, Opole 1997.
- Szymik S., *Współczesne modele egzegezy biblijnej*, Lublin 2013.
- Instrukcja Kongregacji d/s Wychowania Katolickiego o studium Ojców Kościoła w formacji kapłańskiej*, „Vox Patrum” 10 (1990) t. 18, s. 7-39.
- Częsz B., *Metodologia patrologii- patrystyki*, „Studia Nauk Teologicznych” t. 2 (2007), s. 63-70.
- Drączkowski F., *Patrologia*, Pelplin 1998.
- Kelly J.N.D., *Początki doktryny chrześcijańskiej*, Warszawa 1988.
- Padovese L., *Wprowadzenie do teologii patrystycznej*, Kraków 1994.
- Słomka J., *Metodologia wykładu patrologii – patrystyki w Polsce po „instrukcji” z 1989 roku*, „Vox Patrum” 28 (2008), t. 52, s. 951-964.
- Szymański J., *Nauki pomocnicze historii*, Warszawa 2020⁶.
- Bartnik Cz., *Chrystus jako sens historii*, Wrocław 1987.
- Bartnik Cz., *Historia ludzka i Chrystus*, Katowice 1987.
- Hoyer W., *Kirchengeschichte als “Heilsgeschichte”?* Zum Geschichtsbild Hubert Jedins, „Angelicum” 79 (2002), nr 3, s. 647-709. Dostępne: <https://www.jstor.org/stable/44617068>

ZAGADNIENIA SZCZEGÓLNE

Teologia biblijna

1. Fakty historyczne a biblijny ich zapis: deuteronomistyczna wizja historii w Starym Testamencie
S. Gądecki, *Wstęp do ksiąg historycznych Starego Testamentu*, Gniezno 1992, s. 21-68;
J. Frankowski, S. Wypych (red.), *Księgi historyczne Starego Testamentu. Dziejopisarstwo izraelskie, cz. 1. Księgi: Jozuego, Sędziów, Samuela, Królów*, Warszawa 2006.
M. A. O'Brien, *The Deuteronomistic History Hypothesis: A Reassessment*, Göttingen 1989: https://www.zora.uzh.ch/id/eprint/152171/1/Obrien_1989_The_deuteronomistic_history_hypothesis.pdf
2. Rola proroka Ezechiela w uratowaniu wiary Izraelitów w okresie niewoli babilońskiej
R. Rumianek, *Orędzie Księgi Ezechiela*, CTh 77/4 (2007), s. 9-20:

http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Collectanea_Theologica/Collectanea_Theologica-r2007-t77-n4/Collectanea_Theologica-r2007-t77-n4-s9-20/Collectanea_Theologica-r2007-t77-n4-s9-20.pdf

S. Jasiński, *Bezpieczne zamieszkanie Izraela – orędzie Ezechiela*, WPT 23/2 (2015), s. 13-25:

http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_34839_wpt_2015_23_2_13-25/c/2318-2253.pdf

J. M. Hiebel, *Hope in Exile: In Conversation with Ezekiel*, Melbourne 2019, s. 1-14:

<https://www.mdpi.com/2077-1444/10/8/476/pdf>

3. Sens cierpienia w teologii Księgi Hioba

Jan Paweł II, List Apostolski *Salvifici doloris*:

https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/listy/salvifici.html

Ludzkie cierpienie według księgi Hioba: https://www.youtube.com/watch?v=3N-itmpZTkg&ab_channel=Szko%C5%82yAkwinaty

S. Biel, *Hiob – najboleśniejse pytanie o sens cierpienia*:

<https://jezuici.pl/2017/11/hiob-najbolesniejsze-pytanie-o-sens-cierpienia/>

L. J. Waters, *Reflections on Suffering from the Book of Job*, BS 1997, s. 436-551:

http://faculty.gordon.edu/hu/bi/ted_hildebrandt/OTeSources/18-Job/Text/Articles/Walters-suffering-BS.pdf

4. Eucharystia pierwotnego Kościoła

R. Pietkiewicz, *Biblijne przekazy o ustanowieniu Eucharystii. Studium egzegetyczno-teologiczne*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 17(2009)2, s. 77-91.

B. Pitre, *Jezus i żydowskie korzenie Eucharystii*, Kraków 2018.

S. Szymik (red.), *Biblia o Eucharystii*, Lublin 1997.

5. Prorocki charakter powołania Pawła z Tarsu

R. Orłowski, *Łukaszczy przekazy o powołaniu Pawła*, Wrocław 2008.

A.J. Najda, *Prorocki charakter powołania Pawła*, „Studia Teologiczne” 26(2008), s. 171-187.

P. Podeszwa, *Memoria scripturarum w opowiadaniu o prorockim powołaniu św. Pawła (Dz 26,12-18)*, „Studia Bydgoskie” 6(2012), s. 7-28.

6. Tematy teologiczne Listów Piotrowych

M. Rosik, *Pierwszy List świętego Piotra apostoła*, w: M. Rosik, M. Wróbel, H. Langkammer, *Komentarz teologiczno-pastoralny do Biblii Tysiąclecia. Nowy Testament. List św. Jakuba, 1-2 List św. Piotra, 1-3 List św. Jana, List św. Judy, Apokalipsa*, Poznań 2015, s. 35-62.

M. Rosik, *Drugi List świętego Piotra apostoła*, w: M. Rosik, M. Wróbel, H. Langkammer, *Komentarz teologiczno-pastoralny do Biblii Tysiąclecia. Nowy Testament. List św. Jakuba, 1-2 List św. Piotra, 1-3 List św. Jana, List św. Judy, Apokalipsa*, Poznań 2015, s. 63-80.

F. Mickiewicz, *Główne tematy teologiczne Drugiego Listu św. Piotra*, „Collectanea Theologica” 88(2018)1, s. 23-42.

7. Rachunek sumienia Kościoła w świetle Listów do siedmiu Kościołów Apokalipsy (Ap 2-3)

B. Gieźta, *Rachunek sumienia Kościoła w świetle Apokalipsy*, Kraków 2010.

F. Sieg, *Apokalipsa św. Jana. Listy do siedmiu Kościołów (Ap 1-3)*, Pelplin 2009.

P. Ostąński, *Objawienie Jezusa Chrystusa. Praktyczny komentarz do Apokalipsy*, Ząbki 2005, s. 69-136.

Teologia patrystyczna

1. Nauka o Kościele w twórczości św. Cypriana
Św. Cyprian, *O jedności Kościoła. O upadłych*. POK 19, Poznań 2015 (reprint).
E. Dołganiszewska, *Extra Ecclesiam nulla salus – Cypriana z Kartaginy myśl o Kościele*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 14 (2006), nr 1, s. 141-157.
J.A. Gil-Tamayo, *Wejście do wspólnoty Kościoła i uczestnictwo w niej. Chrzest w pismach Cypriana z Kartaginy*, w: *Chrzest w teologicznej refleksji ojców Kościoła*, „Teologia Patrystyczna” t. 13, Poznań 2016, 7-40.
2. Upadek człowieka i łaska Boża w nauczaniu św. Augustyna
J.N.D. Kelly, *Początki doktryny chrześcijańskiej*, Warszawa 1988.
B. Sesbüe, *Grzech pierwotny i grzech początków: od św. Augustyna do końca Średniowiecza*, w: *Człowiek i jego zbawienie*, pr. zb. Kraków 2001, s. 131-182.
B. Sesbüe, *Łaska i usprawiedliwienie: od świadectwa Pisma Świętego do końca Średniowiecza*, w: *Człowiek i jego zbawienie*, pr. zb. Kraków 2001, s. 233-277.
3. Idee eschatologiczne w teologicznej refleksji św. Ambrożego
B. Czesz, „Paradisus” jako stan człowieka po śmierci w interpretacji św. Ambrożego, w: *Święty Ambroży – duszpasterz i teolog na wczoraj i na dziś*, „Teologia Patrystyczna” t. 7, Poznań 2010, s. 67-82.
M. Wysocki, *Idee eschatologiczne w mowach żałobnych św. Ambrożego*, w: *Święty Ambroży – duszpasterz i teolog na wczoraj i na dziś*, „Teologia Patrystyczna” t. 7, Poznań 2010, s. 83-104.
M. Sołomieniuk, *Motyw płaczu w mowach żałobnych św. Ambrożego*, w: *Święty Ambroży – duszpasterz i teolog na wczoraj i na dziś*, „Teologia Patrystyczna” t. 7, Poznań 2010, s. 105-126.
4. Pneumatologia w ujęciu Orygenesusa
H. Pietras, *Uświęcające działanie Ducha Świętego według Orygenesusa*, „Vox Patrum” 8 (1988) t. 15, s. 635-648.
S. Kalinkowski, *Pneumatologia Orygenesusa*, „Collectanea Theologica” 53 (1983) nr 1, s. 43-56.
5. Teologia rytów chrzcielnych w katechezach mistagogicznych św. Cyryla Jerozolimskiego
Cyryl Jerozolimski, *Katechezy chrzcielne i mistagogiczne*, „Biblioteka Ojców Kościoła” 14, przekł. W. Kania, Kraków 2000, s. 325-337.
J. Pollok, *Liturgia chrztu na Wschodzie w drugiej połowie IV wieku na podstawie katechez Cyryla Jerozolimskiego, Teodora z Mopsuestii i Jana Chryzostoma*, „Studia Antiquitatis Christianae” 10 (1992), s. 20-33.
M. Jędrzejewska, *Droga inicjacji chrześcijańskiej w Kościele starożytnym na podstawie Katechez Cyryla Jerozolimskiego*, „Vox Patrum” 22 (2002) t. 42-43, s. 403-410.
6. Nauka o kapłaństwie św. Jana Chryzostoma

Św. Jan Chryzostom, *Dialog o kapłaństwie*, „Biblioteka Ojców Kościoła” 1, przekł. W. Kania, Kraków 1992, s. 28-40

H. de Lubac, *Teologia Dialogu o kapłaństwie św. Jana Chryzostoma*, „Biblioteka Ojców Kościoła” 1, Kraków 1992, s. 28-40.

B. Czyżewski, *Niebezpieczeństwa zagrażające kapłanowi w świetle dialogu O kapłaństwie św. Jana Chryzostoma*, „Studia Gnesnensia” 15 (2001), s. 119-132.

L. Lesyk, *Jana Chryzostoma obawy przed przyjęciem kapłaństwa*, „Roczniki Historii Kościoła 4 (59), 2011, s. 5-22.

7. Mariologia w pismach Ojców Syryjskich

Teksty o Matce Bożej 1. *Ojcowie Kościoła greccy i syryjscy*, tłum. W. Kania, Niepokalanów 1981.

W. Myszor, *Efrem, Cyryllonas, Balaj, Wybrane pieśni i poematy syryjskie*, „Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy” t. 11 (1973), s. 12-16; Reczek J., w: *Muza chrześcijańska I*, Kraków 1985, s. 360-363.

S. Brock, *Św. Efrem Syryjski, diakon-poeta*, „Vox Patrum” 9 (1989) z. 17, s. 655-673.

W. Kania, *Echo ludni syryjskich Ojców – św. Efrem*, „Ateneum Kapłańskie” 442 (1979), s. 339-408.

M. Nawara, *Wiara warunkiem rozumienia słowa Bożego według św. Efrema*, „Teologia Patrystyczna” 6 (2009), s. 109-120.

J.W. Żelazny, *Język symbolu jako charakterystyczny wymiar teologii św. Efrema*, „Vox Patrum” 30 (2010), t. 55, s. 799-808.

I. Ortiz de Umbrina, *Maryja w patrystyce syryjskiej* (tł. M. Starowieyski), „Częstochowskie Studia Teologiczne” 11 (1983), s. 95-171.

Historia Kościoła

1. Początki życia monastycznego. Od anachoretów do św. Benedykta z Nursji

Kłoczowski J., *Wspólnoty chrześcijańskie*, Kraków 1964.

Starowieyski M., *Wstęp*, w: *Księga starców*, Kraków 1983, s. 5-41.

Daniélou J., Marrou H.I., *Historia Kościoła*, t. 1: *Od początków do roku 600*, Warszawa 1984.

Desprez O.V., *Początki monastycyzmu*, t. 1, 2, „Źródła Monastyczne” t. 21, 22), Kraków 1999.

Wipszycka E., *Drugi dar Nilu czyli o mnichach i klasztorach w późnoantycznym Egipcie*, Kraków 2014.

2. Kultura i życie umysłowe średniowiecza

Duby G., *Czasy katedr. Sztuka i społeczeństwo 980-1420*, tłum. K. Dolatowska, Warszawa 2002.

Le Goff J., *Kultura średniowiecznej Europy*, tłum. H. Szumańska-Grossowa, Gdańsk-Warszawa 2002.

Soszyński J., *Sacerdotium – Imperium – Studium. Władze uniwersalne w późnośredniowiecznych kronikach martyniańskich*, Warszawa 2006.

3. Średniowieczny Kościół wobec herezji

Barber N., *Katarzy*, tłum. R. Sudół, Warszawa 2005.

Księga Inkwizycji. Podręcznik napisany przez Bernarda Gui, tłum. M. Pawlik, J. Zychowicz, Kraków 2002.

Lambert M., *Herezje średniowieczne. Od reformy gregoriańskiej po Reformację*, tłum. W.J. Popowski, Gdańsk-Warszawa 2002.

4. Polska w gronie chrześcijańskich narodów Europy
Chryścianizacja „Młodszej Europy”, red. J. Dobosz, J. Strzelczyk, M. Matla, Poznań 2016.
Chrzest Mieszka I i chrystianizacja państwa Piastów, red. J. Dobosz, J. Strzelczyk, M. Matla, Poznań 2017.
Dzieje Kościoła w Polsce, red. A. Wienczek, Bielsko-Biała 2008.
Nowak A., *Dzieje Polski*, t. 1: *Skąd nasz ród. Do 1202*, Kraków 2014.
Wyrwa A.M., *A.D. 966. Chrzest księcia Mieszka. Dylematy naukowe i znaczenie tego aktu dla przemian kulturowych na ziemiach polskich. Zagadnienia wybrane*, „Studia Lednickie” 15 (2016), s. 19-72.
5. Sobór trydencki, watykański I, watykański II i ich recepcja
Schatz K., *Sobory Powszechne: punkty zwrotne w historii Kościoła*, Kraków 2001.
O'Malley J.W., *Trydent. Co się zdarzyło podczas soboru*, Kraków 2014.
Dokumenty Soborów Powszechnych, t. 4, (1511-1870): *Lateran, Trydent, Watykan I*, red. A. Baron, H. Pietras, Kraków 2005.
Sobór Watykański II: konstytucje, dekrety, deklaracje: tekst polski, Poznań 2002.
6. Oświecenie katolickie i antykatolickie
Janeczek S., *Oświecenie chrześcijańskie : z dziejów polskiej kultury filozoficznej*, Lublin 1994.
Butterwick-Pawlikowski R., *Między oświeceniem a katolicyzmem, czyli o katolickim oświeceniu i oświeconym katolicyzmie*, „Wiek Oświecenia” 30 (2014), s. 11-55.
Mezzardi L., *Rewolucja francuska a Kościół*, Kraków 2007.
7. Kościół w Polsce i na świecie wobec totalitaryzmów XX w.
Blet P., *Pius XII i druga wojna światowa w tajnych archiwach watykańskich*, Katowice 2000.
Socjalizm i komunizm potępione przez papieży, Sandomierz 2009.
Żaryn J., *Kościół w PRL*, Warszawa 2004.